

Curs virtual Microrelat

Unitat didàctica 1

*El dinosaure és aquí:
una aproximació a la narrativa hiperbreu*

***FRAGMENT D'EXEMPLE:
8 pàgines d'un total de 37***

***PROHIBIDA LA SEVA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL
MATERIAL PROTEGIT PER DRETS D'AUTOR***

Autoria: Franco Chiaravalloti (Tècnica del microrelat) i Laura López Granell (Càpsula creativa)

Coordinació: Pau Pérez López

Continguts de la unitat

1. Introducció: per què el microrelat?	3
2. Objectius de la unitat	5
3. La singularitat del microrelat	6
3.1. L'el·lipsi, engranatge vital de la maquinària	9
4. El que no és un microrelat	14
4.1. L'aforisme	14
4.2. L'epigrama.....	15
4.3. El fragment	16
4.4. El poema en prosa.....	16
4.5. L'anècdota	18
4.6. El cas	18
4.7. La faula.....	19
4.8. El bestiari.....	20
5. L'extensió del microrelat	22
6. La història del microrelat	27
7. Lectures recomanades.....	33
8. Bibliografia tècnica.....	33
Càpsula creativa de la unitat didàctica 1	34

1. Introducció: per què el microrelat?

Un gènere literari en auge

Vivim en una època en què sembla que els dies tenen molt menys de vint-i-quatre hores. La vida actual a la ciutat ens ofereix milers d'estímuls visuals diaris, siguin de la televisió, de les tanques publicitàries o de les pantalles de mòbils o ordinadors, la qual cosa comporta un cabal d'informació cada vegada més vast, tant audiovisual com escrit. Aquest context ens exposa a una saturació sensorial que mai abans cap altra generació no havia experimentat, i això és degut a la democratització en l'ús dels mitjans de difusió —avui Internet permet que qualsevol pugui ser vist o llegit per qualsevol altra persona en pràcticament qualsevol indret del món— i a l'anorreadora immediatesa en l'ús d'aquests mitjans.

La velocitat de les grans ciutats ens ha fet permeables a rebre aquesta abundància informativa. Pensem: fa cent anys, certs viatges se solien fer en flegmàtics trens que trigaven dies a arribar a destinació. És natural que els lectors de l'època es decantessin per emportar-se gruixudes novel·les per matar el temps, un temps que en aquells anys sens dubte es percebia més dilatat que en l'actualitat. En canvi, l'experiència contemporània ens ha acostumat a allò instantani, la discontinuïtat pròpia de l'entorn postmodern: viatges en tren que abans duraven dos o tres dies avui s'han substituït per tan sols una hora de vol; plats precuinats que es preparen en cinc minuts; disponibilitat d'un cabal informatiu insòlit a un clic de distància... Amb això no volem dir que avui no es llegeixin novel·les llargues, o que la gent no executi accions que comportin un temps prolongat, sinó que el paradigma de la vida actual genera i enforteix un context en què les persones som més propenses a rebre i processar missatges breus o estímuls fragmentaris, ja siguin viatges en avió, videoclips, menjars ràpids o missatges a Twitter.

La literatura és, des de les albors de la història, un fidel reflex dels temps. És natural que davant d'aquest context frenètic, heterogeni, trobi un camp fèrtil perquè es desenvolupi el més nou dels gèneres narratius —el “quart gènere narratiu”, com l'anomena l'acadèmica Irene Andrés-Suárez—, que no solament és el que més bé

s'adapta al paradigma actual, sinó que també suposa una manera diferent de fer literatura en relació amb els gèneres com la novel·la o el conte. Diferent des del punt de vista de l'autor, ja que aquest ha de ser prou hàbil per narrar en molt poques línies un relat capaç d'oferir múltiples significats. I diferent des de la perspectiva del lector, que haurà d'assumir l'esforç de completar aquest missatge escrit a mitges, gairebé xifrat, a partir de les seves idees, del seu enteniment i de la seva visió del món. El gènere del microrelat —tan fugaç, tan profund— és el que més obertament proposa un treball coautorial entre autor i lector: una part de l'argument va a compte de l'autor; l'altra, del lector.

És precisament aquesta doble perspectiva la que exercitarem en aquest curs, ja que no solament aprendrem a escriure microrelats, sinó també a llegir-los. A ordir les nostres minúscules històries i a esbrinar al màxim els textos que llegim. Aconseguirem, d'aquesta manera, endinsar-nos en aquesta genuïna “literatura el·líptica” —perquè, com veurem, el microrelat es basa en l'art de dominar l'el·lipsi. I, encara millor, descobrirem els nostres propis temes i el nostre estil mitjançant aquesta via d'expressió tan contemporània com original.

2. Objectius de la unitat

- Dur a terme una primera aproximació al microrelat a partir dels seus dos trets constitutius bàsics: la hiperbrevetat i la narrativitat.
- Subratllar la importància de l'el·lipsi com a recurs fonamental per propiciar la hiperbrevetat.
- Establir, a partir de la posició adoptada per diferents especialistes, un criteri sobre l'extensió màxima que ha de tenir un microrelat.
- Descriure altres formes literàries hiperbreus que no s'ajusten als trets constitutius del microrelat, per tal de subratllar, per contraposició, la condició narrativa i el·líptica del gènere.
- Repassar breument la història del microrelat per conèixer-ne l'origen i l'evolució, i reflexionar sobre el perquè de la seva forma actual.

3. La singularitat del microrelat

Quan menys és més

El microrelat troba en l'entorn actual un marc propici perquè sorgeixin cada vegada més autors que el cultivin i més lectors que en gaudeixin. N'hi ha prou a passejar-se per Internet, revisar les prestatgeries d'una llibreria o conèixer que cada vegada hi ha més concursos dedicats a aquest gènere per adonar-nos d'aquest auge. Ara bé, tot i aquesta producció creixent, és necessari saber que qualsevol text hiperbreu no és un microrelat. Un dels errors més comuns entre els autors que s'inicien en el gènere és considerar microrelat qualsevol text summament curt. Per entendre'n la naturalesa, llegirem la següent definició del gènere, definició que analitzarem minuciosament en tot aquest apartat, els aspectes principals del qual desenvoluparem en profunditat al llarg de tot el curs:

El microrelat és un gènere hiperbreu que relata una història de manera el·líptica, la qual cosa exigeix una participació majúscula del lector, que ha d'omplir els silencis introduïts intencionadament per l'autor.

Anem a pams. La característica més visible d'un microrelat és que ha de ser **extremament breu**: aquest és el tret principal que distingeix les obres d'aquest gènere d'altres formes narratives com el conte. Si bé no hi ha acord entre els teòrics sobre quina ha de ser l'extensió màxima d'un microrelat, a grans trets podem assenyalar que no hauria de superar la pàgina impresa. Tractem amb detall el problema de l'extensió del microrelat en el cinquè apartat d'aquesta unitat didàctica.

En segon lloc, perquè un text summament breu es pugui identificar com a microrelat ha de ser **narratiu**. Això vol dir que ha d'explicar una història, i per fer-ho cal que inclogui almenys un personatge que executi almenys una acció i que aquesta acció propiciï almenys un canvi en aquest personatge. D'altra banda, si es produeix un canvi en l'esdevenidor del personatge és perquè hi ha hagut una ruptura en la

normalitat de la seva vida. Aquesta és el punt de partida per ordir un **conflicte**, ingredient que ha d'incloure tot text narratiu i que està compost de:

els desitjos del protagonista

+

l'oposició a aquests desitjos

És la presència d'un conflicte el que determina la narrativitat d'un text i el que indica que s'ha introduït un canvi en la història. L'axioma és clar, però terminant: **sense conflicte no hi ha història**, ja sigui una novel·la, un conte o un microrelat.

Ara bé, com s'han d'introduir tots aquests requisits i alhora garantir la hiperbrevetat del text? En el microrelat és freqüent que el personatge, l'acció, el canvi o el conflicte no es presentin de manera directa sinó al·lusiva; és a dir, una part important de la història serà eliminada i tota la resta es referirà de manera indirecta a allò suprimit. Aquest és el principi de l'**el·lipsi**, eina que suposa l'autèntic pilar del gènere i sobre la qual parlarem extensament al llarg del curs.

Tenint en compte aquestes particularitats, tot seguit analitzarem un dels microrelats més famosos de la tradició contemporània:

El dinosaure

Quan va despertar, el dinosaure encara hi era.

Augusto Monterroso (d'*Obres Completes*, 1959)

Només amb set paraules, el cèlebre autor de Guatemala ens està narrant una història perquè, malgrat la brevetat, trobem tots els elements que hem esmentat:

- a) Troblem el protagonista: la persona que es desperta.
- b) Troblem, fins i tot, un personatge secundari: el dinosaure.
- c) Troblem almenys una acció i, consegüentment, un canvi: l'acte de despertar-se del protagonista, així com també l'acte del dinosaure de romandre al lloc on es troba el protagonista.

- d) I trobem el conflicte: el protagonista pensa que, després del somni, la normalitat de la seva vida quotidiana tornarà; aquesta és la seva intenció. Tanmateix, en despertar es troba amb una inquietant anomalia que trastoca qualsevol dels seus anhels: aquell dinosaure amb què havia somiat encara és allà, no en el món oníric sinó en el món de la gent desperta; és aquesta, precisament, l'oposició als seus desitjos.

Suposem que Monterroso hagués omès qualsevol d'aquests ingredients, sigui el personatge, el conflicte o el canvi. Provem-ho:

És paradoxal trobar a la vida real els motius concebuts als nostres malsons.

Aquest text pot ser una sentència, una anècdota o una simple explicació del text original, però no és un microrelat, ja que, tot i que ens motiva a reflexionar, no narra cap història. Com hem assenyalat, perquè hi hagi història **s'ha de provocar un xoc entre allò que el personatge desitgi i les forces que s'oposin a aquests desitjos**. Només així un text descriptiu, informatiu o argumentatiu es transforma en narratiu.

© *Autoria i coordinació dels cursos virtuals – 2016*

Aquesta és una còpia de l'obra original per a ús privat. No està autoritzada la distribució pública de l'obra, total o parcial, ni la generació d'obres derivades, sense l'autorització expressa dels propietaris i propietàries dels drets d'autor.

Autoria: Franco Chiaravalloti (Tècnica del microrelat) i Laura López Granell (Càpsula creativa)

Coordinació: Pau Pérez López